

1. Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități. online. <http://anpd.gov.ro/web/conventia/>, accesat la data: 29.11.2020.
2. MANEA, L., Accesul la educație a tinerilor cu dizabilități în România, cu focalizare pe învățământul secundar superior, vocațional și universitar. București: Editor: Asociația RENINCO România. 2016. 216 p., pp. 12-15. online. <https://www.reninc.ro/images/studii/complementare/Accesul%20la%20educatie%20a%20tinerilor%20cu%20dizabilitati%20in%20Romania,%202016.compressed.pdf>, accesat la data: 29.11.2020.

MODELE DE ORGANIZARE A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI INTEGRAT

Ursu Miluța,
Profesor învățământ preșcolar
Grădinița cu program prelungit nr.1,
Valu lui Traian/România

Rezumat

În literatura de specialitate au fost descrise o serie de modele de organizare a învățământului integrat pentru copiii cu dizabilitate, care presupun diferite grade de integrare, de la cea parțială la cea totală:

1. *modelul cooperării școlii speciale cu cea obișnuită; școala obișnuită preia conducerea în dezvoltarea integrării, iar școala specială va stabili legături cu cea mai importantă școală obișnuită din vecinătate.*
2. *modelul bazat pe organizarea unei clase speciale pentru copiii cu dizabilități în școala obișnuită;*
3. *modelul bazat pe folosirea unei camere de instruire și resurse separate, în cadrul școlii obișnuite;*
4. *modelul bazat pe profesor itinerant specializat în activitatea cu elevii ce prezintă dizabilitate, care deservește școala obișnuită; și modelul comun, bazat pe profesor itinerant specialist în activitatea cu elevii cu dizabilitate, care deservește toți copiii cu dizabilitate dintr-o anumită zonă geografică. - Aceste două modele au :*

- **avantaje:** *se pot delimita mai multe avantaje ale utilizării lor: copiii pot locui acasă, în mijlocul familiei și comunității lor, beneficiind în același timp de dezvoltare într-un mediu al tipicilor; în aceste sisteme se acordă ajutor imediat, individual și specializat copiilor cu dizabilitate, în măsura cerințelor și asigură o gamă largă de materiale și aparatură, în vederea sprijinirii copiilor în zonele de predare specializată; copiii au șansa învățării în situații sociale naturale; profesorii din școala obișnuită dobândesc un grad de specializare și de înțelegere, preîntâmpinând nevoile copiilor cu dizabilități; sistemul nu este costisitor, întrucât clasa specială sau camera de instruire și resurse utilizează spațiul existent în școala obișnuită.*
- **dezavantaje:** *în cazul în care profesorul specialist lipsește există riscul incapacității copiilor de a participa la ore; clasa specială poate ajunge să fie privită ca un element separat de școala obișnuită, iar copiii din această clasă pot fi izolați de copiii și profesorii din școala obișnuită; în realitate, copiii nu pot să urmeze școala din vecinătatea locală, iar ei trebuie duși acolo unde profesorul specialist lucrează, ceea ce obosește copilul prin deplasările lungi pe care trebuie să le realizeze.*

Fiecare elev este înțeles ca un participant activ la învățare și predare pentru că fiecare aduce cu sine în procesul complex al învățării și dezvoltării o experiență, un stil de învățare, un model social, o interacțiune specifică, un ritm personal, un mod de abordare, un context cultural căruia îi aparține. Având în vedere aceste premise, ideea integrării copiilor cu dizabilități în școala publică a apărut ca o reacție necesară și firească a societății la obligația acesteia de a asigura normalizarea și reformarea condițiilor de educație pentru persoanele cu cerințe educative speciale. Conform principiilor promovate în materie de educație de către organisme internaționale, precum și prevederile incluse în Declarația drepturilor persoanelor cu dizabilități se menționează ca elevii cu diferite tipuri de deficiențe au aceleași drepturi fundamentale ca și ceilalți elevi de aceeași vârstă.

Summary

In the literature, a number of models of organizing integrated education for children with disabilities have been described, involving different degrees of integration, from partial to total:

1. *the special school cooperation model with the regular school; the regular school takes the lead in developing integration, and the special school will establish links with the most important common school in the neighborhood.*
2. *the model based on the organization of a special class for children with disabilities in ordinary school;*
3. *the model based on the use of a separate training room and resources at regular school;*
4. *the traveling teacher-based model specialized in working with disabled pupils serving ordinary school; and the common model, based on a traveling teacher who is specialized in working with children with disabilities, who serves all children with disabilities in a specific geographical area. - these two models have:*

- **advantages:** *several advantages of their use can be defined: children can live at home, in the middle of their family and community, while benefiting from development in a typical environment; these systems provide immediate, individual and specialized help to children with disabilities as required and provide a wide range of materials and equipment to support children in specialized teaching areas; children have an opportunity to learn in natural social situations; ordinary school teachers gain a degree of specialization and understanding, preventing the needs of children with disabilities; the system is not expensive, as the special class or training room and resources use the existing space in ordinary school.*
- **disadvantages:** *if the teacher is absent there is a risk of children being unable to attend classes, the special class may end up being regarded as a separate element from the ordinary school, and children in this class can be isolated from ordinary school children and teachers; in fact, children cannot attend school in the local neighborhood, and they must be taken to where the specialist teacher works, which makes the child tired of the long journeys they have to make.*

Every pupil is understood as an active participant in learning and teaching because each brings with him an experience, a learning style, a social model, a specific interaction, a personal rhythm, a way of approach, a cultural context to which he belongs. Given these conditions, the idea of integrating children with disabilities into public schools appeared to be a necessary and natural response from society to its obligation to ensure the normalization and reform of educational conditions for people with special educational needs. According to the principles promoted in education by international bodies, as well as the provisions included in the Declaration of Rights of persons with disabilities, it is mentioned that pupils with different types of deficiencies have the same fundamental rights as other pupils of the same age.

Keywords: *children with special needs, organization models, benefits, disadvantages.*

În literatura de specialitate au fost descrise o serie de modele de organizare a învățământului integrat pentru copiii cu dizabilitate, care presupun diferite grade de integrare, de la cea parțială la cea totală: modelul cooperării școlii speciale cu cea obișnuită; modelul bazat pe organizarea unei clase speciale pentru copiii cu dizabilități în școala obișnuită; modelul bazat pe folosirea unei camere de instruire și resurse separate, în cadrul școlii obișnuite; modelul bazat pe profesor itinerant specializat în activitatea cu elevii ce prezintă dizabilitate, care deservește școala obișnuită; modelul comun, bazat pe profesor itinerant specialist în activitatea cu elevii cu dizabilitate, care deservește toți copiii cu dizabilitate dintr-o anumită zonă geografică.

În cadrul cooperării școlii speciale cu școala obișnuită, aceasta din urmă preia conducerea în dezvoltarea integrării, iar școala specială va stabili legături cu cea mai importantă școală obișnuită din vecinătate. Pentru început cooperarea constă în schimbul de vizite între copiii de la cele două școli, pentru a beneficia de facilitățile lor. Apoi copiii cu dizabilitate vor asista la o parte din ore sau la toate orele desfășurate în școala obișnuită. Profesorii din școala specială îi vor ajuta pe copiii cu dizabilitate în acest demers, prin adaptarea materialelor de la ore, dând sfaturi profesorilor din școala obișnuită, cu privire la metodele de predare, vor face de planuri de lecții împreună și vor

putea să predea alături de colegii lor în școala de referință. Școala specială poate oferi școlii obișnuite resurse suplimentare, cât și experiența profesorilor, în preîntâmpinarea greutăților de învățare ale elevilor cu dizabilitate mintal. Acești elevi vor avea deseori acces la programa (curriculum) mult mai diversificată și la socializarea mult mai largă, din cadru școlii obișnuite. Elevii cu dizabilitate pot afla lucruri noi despre conviețuirea cu copiii tipici, iar aceștia din urmă pot dobândi capacitatea de înțelegere față de copiii cu dizabilitate.

Pentru a fi eficient, acest model necesită colaborare și pregătire minuțioasă. Au fost descrise o serie de avantaje ale acestui model, cum ar fi: școala specială poate oferi școlii obișnuite un plus de resurse; profesorii din școala specială beneficiază de posibilități de predare mult mai largi, iar profesorii din școala obișnuită se pot informa asupra unor multitudini de aspecte, legate de nevoile individuale și pot dobândi experiență de la colegii din școlile speciale; copiii cu dizabilitate își dezvoltă sociabilitatea, lucrând și amestecându-se cu tipicii, iar acești din urmă învață despre dizabilități. Principalele dezavantaje ale acestui model se referă la faptul că, elevii implicați în acest program pot pierde mult timp pe drum, de la un loc la altul și că reprezintă un sistem dificil de administrat, deoarece se bazează pe bunăvoința cadrelor didactice implicate.

Acest model, în cazul țărilor cu tradiție în integrare, oferă posibilitatea creșterii gradului de integrare din interiorul școlii speciale, iar în cazul în care nu există experiență în acest sens, se produce o reafirmare a rolului tradițional al școlii speciale. Prin faptul că elevul continuă să rămână prins în mediul școlii speciale, modelul promovează o formă restrânsă de integrare.

Modelul bazat pe organizarea unei clase speciale în școala obișnuită se referă la elevii care locuiesc acasă și care urmează o școală obișnuită, fiind școlarizați în grupuri mici (clase speciale). Copiii cu dizabilitate, înscriși în clasa specială din cadrul școlii obișnuite, sunt educați de un profesor specialist.

Modelul bazat pe folosirea unei camere de instruire și resurse, presupune utilizarea unei camere din cadrul școlii obișnuite, ce cuprinde diverse resurse în vederea asigurării educației elevilor cu dizabilitate. Această camera se află în grija profesorului specialist care o folosește. De obicei, copiii sunt înscriși într-o clasă de copii tipici și profesorul acelei clase răspunde de ei, dar se poate întâlni și varianta în care copiii cu dizabilitate să fie înscriși într-o clasă specială din cadrul școlii obișnuite. Profesorul care răspunde de educația unui copil cu dizabilitate merge la centrul de resursă, pentru sfaturi, date planificate, pentru instrucțiuni speciale privind anumite materii (cum ar fi logopedia sau corectarea deficiențelor fizice), cât și pentru a lua aparatura specială sau materialele de care au nevoie pentru a-l sprijini pe copilul cu dizabilitate. Acest profesor este, de cele mai multe ori, membru al școlii obișnuite, el poate să predea alături de profesorul clasei și poate să-l îndrume pe acesta. Modelul se poate completa cu profesori asistenți (specializați în educația copilului cu

nevoi speciale), care sprijină profesorul clasei în timpul cursurilor pentru rezolvarea problemelor educaționale ale elevilor cu dizabilități.

Pentru ultimele două modele descrise se pot delimita mai multe avantaje ale utilizării lor: copiii pot locui acasă, în mijlocul familiei și comunității lor, beneficiind în același timp de dezvoltare într-un mediu al tipicilor; în aceste sisteme se acordă ajutor imediat, individual și specializat copiilor cu dizabilitate, în măsura cerințelor și asigură o gamă largă de materiale și aparatură, în vederea sprijinirii copiilor în zonele de predare specializată; copiii au șansa învățării în situații sociale naturale; profesorii din școala obișnuită dobândesc un grad de specializare și de înțelegere, preîntâmpinând nevoile copiilor cu dizabilități; sistemul nu este costisitor, întrucât clasa specială sau camera de instruire și resurse utilizează spațiul existent în școala obișnuită. Există și unele dezavantaje, cum ar fi: în cazul în care profesorul specialist lipsește există riscul incapacității copiilor de a participa la ore; clasa specială poate ajunge să fie privită ca un element separat de școala obișnuită, iar copiii din această clasă pot fi izolați de copiii și profesorii din școala obișnuită; în realitate, copiii nu pot să urmeze școala din vecinătatea locală, iar ei trebuie duși acolo unde profesorul specialist lucrează, ceea ce obosește copilul prin deplasările lungi pe care trebuie să le realizeze.

Modelul itinerant este un sistem care evită dezavantajul deplasărilor, deoarece copilul urmează școala pe care o găsește la cea mai mică distanță de domiciliu și ajunge să fie parte integrantă din clasa pentru copii tipici. Copilul este instruit de către profesorul clasei obișnuite și este sprijinit de un profesor itinerant (specializat în munca cu copiii ce prezintă dizabilitate), angajat de autoritățile locale, acest copil putând fi singurul cu dizabilitate din școală. Copilul, în mod ideal, va participa la toate orele din programă și profesorul itinerant va oferi toată aparatura specială de care acesta are nevoie. Profesorul itinerant va îndruma profesorii clasei, mai ales în legătură cu alegerea și folosirea metodelor de predare adecvate și va da, uneori, instrucțiuni copilului, în vederea dobândirii unor abilități speciale sau în domenii mai dificile ale programei.

Modelul comun este acela în care un profesor itinerant este responsabil pentru toți copiii cu dizabilitate dintr-o anumită zonă. Acest serviciu își propune sprijinirea copilului și a familiei, de îndată ce acesta a fost depistat de serviciile medicale ca având deficiență mintală. Pentru copilul mic, profesorul itinerant va lucra, mai întâi cu părinții, sfătuindu-i cu privire la nevoile timpurii ale copilului, iar pe măsură ce copilul crește, va ajuta părinții să alcătuiască un program de învățare timpurie, pentru dobândirea unor abilități de comunicare, orientare spațială, autoservire. Profesorul va evalua capacitatea copilului, iar după caz, va elabora un program de stimulare a simțurilor lui. Profesorul va facilita înscrierea copilului într-o grădiniță, va ajuta la alegerea școlii adecvate și va oferi sfaturile necesare educatorilor și profesorilor din respectivele instituții. Dacă părinții aleg o școală locală obișnuită atunci profesorul specialist acordă ajutor copilului pe parcursul școlarizării și

chiar până în învățământul superior. Frecvența vizitelor profesorului itinerant variază în funcție de nevoile copilului, de la una pe trimestru, la 3 – 4 pe săptămână. În majoritatea cazurilor, rolul profesorului itinerant pentru copiii cu deficiență constă într-o combinație de acordare de sfaturi și metode de predare, el va acorda ajutor în coordonarea progreselor, în cadrul procesului educațional și va vizita periodic școala în cauză.

În cazul ultimelor două sisteme prezentate se pot descrie mai multe avantaje: copiii cu deficiență pot urma școlile locale și pot sta cu familiile lor, în comunitățile lor; ei având posibilitatea să se amestece cu copiii tipici, atât din punct de vedere social, cât și din punct de vedere academic și al pregătirii intelectuale; aceste sisteme nu necesită mari cheltuieli în vederea construirii de noi clădiri de școală/ clase; pentru intervențiile timpurii, profesorii pot începe să lucreze cu copiii de când sunt foarte mici și cu familiile lor în același timp. În aceste sisteme există și unele dezavantaje legate de următoarele aspecte: aceste modele sunt dependente de facilitățile de transport și de comunicare, pentru a fi eficiente; ating un randament maxim doar în cazul copiilor cu dizabilități ușoare, pentru cei cu dizabilitate sever fiind mai greu de acordat sprijinul necesar; amplasarea individuală poate să implice necesitatea dublării aceleiași aparaturi, în mai multe școli, pe o arie largă; succesul aplicării acestor modele depinde de atitudinea și gradul de cooperare de la clasă și de personalitatea, aptitudinile și responsabilitatea profesorului itinerant.

Alte exemple de structuri integrate posibile, într-o adaptare după OECD (1984):

a) plasarea (înscrierea) în clase obișnuite, corelată cu modalitățile particulare de pregătire, completare sau înlocuire a participării elevului cu CES la anumite lecții, prin activități de sprijin asigurate de un cadru didactic;

b) plasarea în clasa obișnuită, cu susținerea elevului pentru anumite materii din planul de studiu, cu servicii de intervenție specifică, după necesități; există un cadru didactic cu o responsabilitate anume pentru elevii care au cerințe speciale, per ansamblul disciplinelor de studiu, corelat cu reducerea numărului de elevi la clasă;

c) plasarea în clasa obișnuită, din care copilul este retras pentru anumite ședințe, pentru a primi, în alt spațiu decât clasa, ajutorul unuia sau al mai multor specialiști, potrivit necesităților individuale;

d) plasarea într-o clasă obișnuită, cu frecvență parțială, alternativ cu frecventarea unei unități speciale (grupă sau clasă), unde copilul beneficiază de educație specială, inclusiv de intervențiile specifice necesare;

e) plasarea (înscrierea) într-o unitate specială (în școala generală), frecventată alternativ cu activitățile dintr-o clasă obișnuită;

f) frecventarea exclusivă a unei clase sau unități speciale (în școala obișnuită); înscrierea într-o școală specială frecventată alternativ cu o clasă obișnuită;

g) înscrierea într-o școală specială, cu frecventarea alternativă a unei clase sau unități speciale într-o școală obișnuită.

Fiecare elev este înțeles ca un participant activ la învățare și predare pentru că fiecare aduce cu sine în procesul complex al învățării și dezvoltării o experiență, un stil de învățare, un model social, o interacțiune specifică, un ritm personal, un mod de abordare, un context cultural căruia îi aparține. Având în vedere aceste premise, ideea integrării copiilor cu dizabilități în școala publică a apărut ca o reacție necesară și firească a societății la obligația acesteia de a asigura normalizarea și reformarea condițiilor de educație pentru persoanele cu cerințe educative speciale. Conform principiilor promovate în materie de educație de către organismele internaționale, precum și prevederile incluse în Declarația drepturilor persoanelor cu dezabilități se menționează ca elevii cu diferite tipuri de deficiențe au aceleași drepturi fundamentale ca și ceilalți elevi de aceeași vârstă.

În România, educația elevilor cu handicap mental sau complex se realizează în școli speciale, în timp ce pentru elevii cu handicap fizic sau senzorial aceasta se desfășoară în școli obișnuite. În plus, în această țară, sistemele de evaluare permit participarea elevilor cu nevoi speciale, în sensul că acestora li se alocă mai mult timp, iar elevilor cu handicap vizual li se pot prezenta foi de examen cu caractere mai mari sau de tip Braille. Acești elevi își pot continua studiile dacă trec examenul de bacalaureat. Alte țări raportează eforturi de dezvoltare a unor clase speciale în școlile obișnuite în vederea îndepărtării graniței existente între școlile speciale și incluziune.

Educația elevilor cu deficiențe se realizează în principal în școli speciale, deși toate țările au politici de incluziune educațională, aflate în stadii de dezvoltare diferite. În unele țări, educația specială se realizează în instituții de tip internat. Aceste școli sunt adaptate la cerințele specifice ale elevilor lor, au un raport foarte favorabil între numărul de profesori și cel de elevi și beneficiază de consultanți suplimentari precum profesori misionari, psihologi și logopezi.

În general, se vorbește despre nevoia de a îmbunătăți educația pentru elevii cu nevoi speciale de instruire, lucru datorat lipsei accesibilității și a resurselor, precum și atitudinilor ostile ale profesorilor. Aspectul pozitiv este datorat faptului că majoritatea țărilor raportează dezvoltarea unor politici și practice pedagogice noi care să stea la baza unei educații inclusive. În mod cert, toate aceste țări mai au un drum lung de parcurs.

Bibliografie:

1. ANDRONACHE N., DANII A., BUCUN N., ș.a. Bazele curriculare și standardele învățământului special. Chișinău, 2002, 72 p.
2. DANII A., RACU A. Educația terapeutică complexă și integrată. Chișinău: Ed. Univers Pedagogic, 2006, 208 p.
3. POPOVICI D. V. Orientări teoretice și practice în educația integrată, Arad: Ed. Universității, 2007, 354 p.
4. RACU A., POPOVICI D.V., DANII A. Educația incluzivă – Ghid pentru cadrele didactice și manageriale. Chișinău: F.E.-P. Tipografia Centrală, 2010, 150 p.

5. TIMUȘ A., (coautor). Asistența psihopedagogică a copiilor cu dizabilități și familiilor în condițiile educației incluzive. Chișinău: Ed. UPS „I. Creangă”, 2012, 96 p.
6. VRĂȘMAȘ T. Școala și educația pentru toți. București: Ed. Miniped, 2004, 152 p.

ASPECTE ALE TEORIEI ȘI PRACTICII ÎN SISTEMUL FORMĂRII PROFESIONALE A SPECIALIȘTILOR ÎN DOMENIUL EDUCAȚIEI INCLUZIVE

Diță Iris Ionelia
C.Ș.E.I., OR. Vălenii de Munte
Drd.

Rezumat

Contextul actualei lucrări este cel al constantelor schimbări, dintre care se subliniază că trebuie să facă parte și schimbările la nivelul educației copiilor din învățământul special sau din medii defavorizate.

Se prezintă obstacolele întâlnite pe drumul încercării de a educa mentalitățile în scopul realizării faptului că elevii cu cerințe speciale merită aceleași șanse și aceeași toleranță ca restul elevilor.

Mai departe, explorăm formele de învățământ de care au nevoie elevii cu CES, respectiv enumerăm atât ce trebuie să asigure sistemul în sine, cât și calitățile fundamentale pe care trebuie să le întrunească un profesor din acest domeniu.

În încheiere, se stabilesc prioritățile României în vederea îmbunătățirii și promovării educației incluzive.

Cuvinte cheie: schimbare, învățământ incluziv, oleranță, egalitate, cerințe de îndeplinit, priorități.

Summary

The context of this paper is defined by the constant change that surrounds us and the subject itself begins from the fact that this rule of change must also apply in the inclusive education system

We begin by detailing the struggles met on the road to make sure that students with special needs are treated equally as the rest of the collective in terms of chances and

Next, we explored the forms of education required by the special needs students, we list not only the conditions that must be provided by the system, but also the qualities a teacher must have to really help these children.

In the final segment, we outline what priorities should Romania establish in order to change the inclusive education system.

Key-Words: change, inclusive education, tolerance, equality, requirements, priorities.

Experiența celor 21 de ani de carieră didactică, acumulată atât în învățământul de masă ca profesor itinerant și de sprijin cât și în învățământul special, mi-a oferit posibilitatea să asimilez informații legate de evoluția școlară a copiilor cu cerințe educative speciale .

Încă de la început, m-a surprins multitudinea cazurilor și a cauzelor care generează cerințe educative speciale. Am înțeles că fiecare elev este unic și are nevoie de sprijin și modalități de integrare pe tot parcursul său școlar.

Realitatea și dinamica vieții sociale, economice, culturale, precum și noile provocări ale lumii contemporane au impus ample schimbări în proiectarea și implementarea politicilor și strategiilor educaționale din majoritatea statelor lumii. Pe fondul acestor schimbări, problematica educației copiilor cu cerințe educative speciale sau provenind din medii socioculturale precare a devenit un domeniu prioritar de acțiune și pentru specialiștii din sistemele de învățământ europene, în contextul